

ΣΤΟΝ ΑΙΟΛΟ Η ΔΑΣΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑ (Αύγουστος 2006)

Συγγραφέας: ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

Η εικόνα της ληλατημένης από τις πυρκαγιές χώρας θρυμμάτισε το έτσι κι αλλιώς εύθραυστο μοντέλο δασοπροστασίας της. Οι χθεσινοί εμπνευστές του (ΠΑΣΟΚ) και οι σημερινοί διαχειριστές του (Ν.Δ.) διαγκωνίζονται διακαναλικά, αλληλοκατηγορούμενοι, πάνω από τις στάχτες, αποφεύγοντας όμως να δουν τις ρωγμές του συστήματος.

Όμως αυτές οι πυρκαγιές, που παραδόθηκαν στο έλεος των ανέμων, απέδειξαν και την κυβερνητική απραξία και αδυναμία, αφού τις γκρίζες μέρες της φωτιάς η κυβέρνηση παρέδωσε το πηδάλιο της χώρας στον Αίοιο. «Ανεμοστρόβιλος εμπόδιζε την έγκαιρη επέμβαση των αεροπλάνων... το μπουρίνι στη Χαλκιδική ήταν στεγνό και δεν έσβησε», «δεν αξιολογήσαμε σωστά τη Μάνη...», δηλώσεις κυβερνητικών στελεχών και αρμοδίων που επαναλαμβάνουν τη συνήθη πρακτική απεμπόλησης ευθυνών. Οι περιπτώσεις μάλιστα των δύο πυρκαγιών, της Κασσάνδρας και της Μάνης, έδειξαν κι αυτό που αποτελεί κοινή πεποίθηση: «Εως σήμερα καμία κυβέρνηση δεν είδε τα δάση της ως αγαθό μεγάλης σημασίας, όχι μόνο για την οικονομική και κοινωνική ζωή των κατοίκων της χώρας και ειδικά αυτών της υπαίθρου, αλλά και για τη διατήρηση και βελτίωση του φυσικού περιβάλλοντος».

Σωστός σχεδιασμός θα υπάρξει μόνο όταν προσεγγίσουμε τις δασικές πυρκαγιές από την πλευρά των αιτίων που τις προξενούν και αυτές είναι κυρίως τρεις:

α) Η σύνθεση της χλωρίδας -πυρόφιλα είδη- των μεσογειακών δασικών οικοσυστημάτων, που είναι υπόθεση της φύσης και μια προσπάθεια αλλαγής της και εύκολο δεν είναι και ενέχει κινδύνους οικολογικής υποβάθμισης.

β) Οι καιρικές συνθήκες, που κι αυτές είναι υπόθεση της φύσης και περίπου αναμενόμενες, και

γ) Η ανθρώπινη συμπεριφορά, που ξεκινά από τον εμπρηστή-καταπατητή και φτάνει μέχρι την εκτελεστική εξουσία.

Αν οι δύο πρώτες βοηθούν τις δασικές πυρκαγιές, η τρίτη είναι αυτή που τις προξενεί, προσδιορίζει το μέγεθος των καταστροφών και έχει άμεση σχέση με τη δασική πολιτική μιας χώρας, κυρίαρχο στοιχείο της οποίας αποτελεί η προστασία. Η πυροπροστασία των δασών πρέπει να στηρίζεται κυρίως στην πρόληψη και δευτερευόντως στην καταστολή.

Επιτυχής πρόληψη είναι αυτή που μειώνει μέχρι μηδενισμό τις πιθανότητες ανάφλεξης. Κι αυτό απαιτεί την ορθολογική διαχείριση, την επαρκή φύλαξη αλλά και ένα αυστηρό νομικό πλαίσιο προστασίας των δασικού χαρακτήρα εδαφών. Δυστυχώς μέχρι σήμερα το 70% των δασών είναι χωρίς διαχειριστική έκθεση και το 100% χωρίς καθαρισμό και ουσιαστική φύλαξη, αφού σε κάθε δασοφύλακα αντιστοιχούν περισσότερα από 500.000 στρ., ενώ την ίδια στιγμή επιχειρείται η διαμόρφωση τέτοιων νομικών προϋποθέσεων, που ευνοούν τη λειτουργία των εμπρηστών και καταπατητών.

Επιτυχής καταστολή θεωρείται αυτή που γίνεται άμεσα και δεν προκαλεί μεγάλες καταστροφές. Και αυτό συμβαίνει όταν μέσα σε 10 λεπτά από την έναρξη του επεισοδίου της πυρκαγιάς υπάρξει επέμβαση. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι από το 1983 έως το 1995 στο 64% των δασικών πυρκαγιών που υπήρξε έγκαιρη επέμβαση αντιστοιχεί μόλις το 2% των εκτάσεων που κάηκαν, ενώ για το υπόλοιπο 36% των πυρκαγιών που δεν υπήρξε έγκαιρη επέμβαση αντιστοιχεί το υπόλοιπο 98%.

Έγκαιρα και ανεξαρτήτως καιρικών συνθηκών μπορούν να επέμβουν μόνον οι άνθρωποι που ζουν από και κοντά στο δάσος, δηλαδή οι δασικοί υπάλληλοι, οι δασεργάτες, οι ρητινοκαλλιεργητές, οι κτηνοτρόφοι και γενικά όλοι οι κάτοικοι των παραδοσιακών περιοχών. Δυστυχώς, όμως, σήμερα ακόμα κι αυτοί όταν βγαίνει καπνός από τα δάση, στρέφουν το βλέμμα τους στον ουρανό, γιατί έχει εδραιωθεί πλέον η λανθασμένη αντίληψη ότι μόνο από αεροπλάνα γίνεται η δασοπυρόσβεση.

Αποτέλεσμα αυτής της αντίληψης είναι η έναρξη της καταστολής να γίνεται καθυστερημένα, πράγμα που μετατρέπει τις μικρές πυρκαγιές σε μεγάλες, με τις γνωστές δυσάρεστες συνέπειες.

Την καταστολή των δασικών πυρκαγιών, όπως είναι γνωστό, έχει αναλάβει αποκλειστικά από το 1998 η Πυροσβεστική Υπηρεσία. Μάλιστα η τότε κυβέρνηση έφτασε στο σημείο να διαχωρίσει την πρόληψη από την καταστολή, στερώντας τη

δυνατότητα στη Δασική Υπηρεσία, που ασχολείται με τη διαχείριση των δασών, να συμμετέχει στη δασοπυρόσβεση.

Οι πυροσβέστες κατέβαλαν και καταβάλλουν υπεράνθρωπες προσπάθειες σε ένα δύσκολο έργο, αλλά μη διαθέτοντας την απαραίτητη σύνδεση με τον δασικό χώρο δεν μπορούν να ανταποκριθούν. Γι' αυτό και το Πυροσβεστικό Σώμα εναποθέτει πια όλο το βάρος της κατάσβεσης στα εναέρια μέσα, που ασφαλώς και χρειάζονται αλλά μένουν ως βοηθητικά των επίγειων μέσων. Επιπλέον, οι ιδιαιτερότητες του ανάγλυφου των δασικών εκτάσεων, οι δύσκολες καιρικές συνθήκες και η αδυναμία επέμβασης τη νύχτα καθιστούν προβληματική τη χρήση των εναέριων μέσων όλες τις ώρες. Η μεταφορά της δασοπυρόσβεσης βέβαια συνοδεύτηκε όχι μόνο με την ετεροβαρή χρηματοδότηση των τομέων της δασοπροστασίας αλλά κυρίως με ένα τεράστιο οικονομικό κόστος.

Για την πρόληψη μετά δυσκολίας διασφαλίζονται περί τα 6 εκατ. ευρώ τον χρόνο, ενώ για την καταστολή ξεπερνούν τα 500 εκατ. ευρώ. Η ανθρώπινη συμπεριφορά όμως έχει να κάνει και με τη λειτουργία μερικών συμπολιτών μας αλλά και εκπροσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης. Χιλιάδες παραβάσεις καταγράφονται κάθε χρόνο στα δάση της χώρας μας, χωρίς οι αρμόδιοι να αντιδρούν. Αρκεί να αναφερθεί ότι στον νομό Χαλκιδικής, τα αυθαίρετα σε δασικές εκτάσεις φτάνουν τα 10.000, ενώ υπάρχουν καταγγελίες για διπλάσιο αριθμό αυθαιρέτων που δεν έχουν εξεταστεί. Και βέβαια σε πολλές τέτοιες περιπτώσεις οι τοπικοί άρχοντες, αντί να φροντίζουν να βάλουν τέλος, νοιάζονται πώς θα επεκτείνουν κι άλλο το σχέδιο πόλης ακόμα και σε βάρος τω περιαστικών δασών και δασικών εκτάσεων.

Η κυβέρνηση θα συμβάλει άμεσα στη βελτίωση της δασοπυρόσβεσης, αν θεσμοθετήσει τη χρησιμοποίηση όλου του προσωπικού που έχει σχέση με το δάσος. Η συνεργασία Πυροσβεστικής και Δασικής Υπηρεσίας μπορεί να επιτευχθεί χωρίς τριβές, αρκεί να ανατεθεί η ευθύνη των περιαστικών δασών στην πρώτη και των περιφερειακών στη δεύτερη, ενώ παράλληλα να συνεπικουρούνται στο έργο της από την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Την ίδια βέβαια στιγμή οφείλει η κυβέρνηση να σταματήσει το στρώσιμο του τραπέζιου στους εμπρηστές και καταπατητές, με την πρότασή της για την αναθεώρηση του άρθρου 24 του Συντάγματος.

Η οριστική όμως απάντηση στο πρόβλημα της δασοπροστασίας υπάρχει στο

Νόμος και Φύση

Αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία για το περιβάλλον και την αειφόρο ανάπτυξη
<https://nomosphysics.org.gr>

ομόφωνο πόρισμα της διακομματικής επιτροπής της Βουλής και είναι η ίδρυση και η λειτουργία του ενιαίου φορέα δασοπροστασίας.

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα «ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ» στις 26 Αυγούστου 2006, σ. 12.